

Klima- og miljødepartementet

15. mai 2023

Innspill til stortingsmelding om villrein

Det vises til innspillsmøte 3. og 4. mai 2023 om stortingsmelding for villrein. Under følger utdypede innspill fra Den Norske Turistforening (DNT), som også supplerer vårt tidligere innspill til meldingen av 15. desember 2022.

Tiltaksplaner for villrein

Arbeidet med tiltaksplaner for villreinen er nå i gang. Vi ser at prosjektgruppene som er nedsatt, har en tung villrein faglig sammensetning, og at friluftslivsinteressene i liten grad er representert. Utkast til tiltaksplan fra prosjektgruppene skal, slik vi har forstått, være en ren villrein faglig tilråding. Det legges i liten grad opp til å foreta avveininger opp mot andre samfunnsinteresser i forslaget. Det blir derfor svært viktig å sikre at konsekvensene av ulike tiltak er grundig vurdert, og at Miljødirektoratet og regjeringen foretar avveininger opp mot friluftslivsinteresser og allmennhetens tilgang.

Vern gjennom bruk

Vi mener regjeringen må bygge videre på en politikk som er basert på en god balanse mellom bruk og vern. Det er utfordrende å gjøre gode avveininger mellom villrein og friluftsliv, men med riktig tilrettelegging og aktiv bruk av informasjon, tror vi det er mulig å finne løsninger som kan ivareta begge hensyn. Flyttingen av Gråhøgdbu og oppføringen av Veslefjellbua som erstatningshytte lenger ut mot randsonen til villreinens leveområde, er et eksempel på at det er mulig å finne løsninger som tar vare på både villrein og friluftslivsinteresser i fjellet.

Utfordringsbilde og kunnskapsgrunnlag

Vi mener det er viktig at stortingsmeldingen synliggjør alle faktorer som påvirker villreinens tilstand og arealbruk, og at meldingen anerkjenner et sammensatt utfordringsbilde. Det er ikke en selvfølge at våre hytter og rutene vi merker/kvister, skal være der de er i dag. Samtidig ser vi at i ønsket om raske løsninger, er det lett å peke på friluftslivet og på ferdselen vårt tilbud representerer. Totalbildet er ofte vesentlig mer komplisert. Vi vil understreke viktigheten av at tiltak som har konsekvenser for folks tilgang til villrein fjellet, er basert på et best mulig kunnskapsgrunnlag og en helhetlig tilnærming til utfordringene.

Beskrivelsen som er presentert så langt av utfordringene på [regjeringens nettsider](#), trekker fram mange ulike påvirkningsfaktorer og samvirkende effekter. Vi savner imidlertid en nærmere vurdering av effekter av jakt og av sau på utmarksbeite.

Effekten av mye forstyrrelser fra jakt gjennom hele høsten og dermed mye energibruk, kombinert med tapt tid til beiting, er neppe heldig for villreinens kondisjon. I tillegg kan jegerseleksjon, gjennom uttak av de største individene over tid, ha innvirkning på slaktevekter mv. Disse forholdene er, etter det vi kjenner til, lite belyst i forskningen.

Likeledes er det lite kunnskap om konkurranseforholdet mellom villrein og sau i fjellet; overbeite på viktig vegetasjon, sykdomssmitte på saltplasser og sauens generelle påvirkning på fjelløkologien. Dette er også faktorer som kan påvirke villreinens tilstand.

Vi mener det er viktig at stortingsmeldingen synliggjør usikkerheten i dagens kunnskapsgrunnlag og vurderer behovet for å styrke kunnskapen på disse områdene.

Når det gjelder motorisert ferdsel i villreinområder, mener vi at meldingen bør beskrive dagens kunnskapsgrunnlag og mangler ved dette. I noen områder er det et stort behov for å få på plass bedre dokumentasjon av det samlede omfanget av motorisert ferdsel. Dette bør også inkludere ulovlig kjøring. Det er mye som tilsier at det reelle nivået av motorferdsel langt overstiger det som er rapportert og gitt tillatelse til. Videre mener vi det er viktig at det utarbeides gode rutiner for å gjøre denne kunnskapen tilgjengelig for forskning og forvaltning.

Styring av ferdsel

DNTs viktigste bidrag til å forbedre villreinens levekår, er kanalisering av ferdsel. De fleste følger en sti når de er på tur. Det betyr at vi gjennom god tilrettelegging kan kanalisere trafikken til områder som tåler det, samtidig som vi kan redusere trafikk i områder som er spesielt sårbare. Vi har allerede strammet inn på åpningstider på mange av hyttene ut fra hensyn til villrein, og over tid har flere stier og hytter blitt flyttet/lagt ned. For nærmere beskrivelse av gjennomførte tiltak, vises det til www.dnt.no/dnt-i-villreinfjellet/.

Informasjon til turgåere er også et helt sentralt virkemiddel. Vi tror at de fleste ønsker å ta vare på naturen de ferdes i og gjøre gode veivalg, men mange mangler nødvendig kunnskap til å kunne gjøre det. Gjennom UT.no kan vi nå veldig mange brukere og dermed bidra til å påvirke valg av turmål og ruter i planleggingsfasen. Det vises til tidligere omtale av arbeidet på UT.no i brev av 15. desember.

Oppdatert status ifm. arbeidet med såkalte obs-varsler er at det nå er lagt ut egne varsler for de fleste nasjonale villreinområdene. Det gjenstår noen tekniske avgrensninger for enkelte villreinområder, men målet er at varsler skal framkomme i alle nasjonale villreinområder i kalvingsperioden. Her informeres det om kalvingsperioden for villreinen og det oppfordres til å vise særlig hensyn og eventuelt velge alternative områder. Det vises også til ferdselsråd og i noen tilfeller framkommer informasjon om når turisthyttene er stengt. Dette er første gang at slik spesifikk naturinformasjon til brukerne prøves ut i større skala på UT.no. Vi håper at dette bidrar til at turfolk gjør gode veivalg i planleggingsfasen, og at det bidrar til økt bevissthet rundt villreinens sårbarhet generelt.

I tillegg til informasjon på UT.no, kan god, brukerrettet veiledning ved viktige innfallsporier, på overnattingssteder og gjennom DNTs hyttevertskap og lokale turlag være viktig for å sette folk i stand til å gjøre gode veivalg og ta nødvendige hensyn. Dette er noe DNT har jobbet aktivt med og som også vil være en prioritert oppgave framover.

Bærekraftig arealbruk

Vi har tidligere trukket fram behovet for en langt tydeligere styring av kommunenes arealbruk, herunder randsonen til villreinens leveområder. Kommunene er en viktig nøkkel for å bedre situasjonen for villreinen og for å hindre ytterligere forverring. Vi mener meldingen bør sette krav og tydeligere føringer til kommunenes forvaltning av villreinens leveområder og tilhørende randsoner. Det vises her til konkrete forslag i vårt innspill av 15. desember.

Helhetlig forvaltning av fjellområder

DNT vil også ta til orde for å vurdere muligheten for en enda mer helhetlig tilnærming til ferdsel i fjellområder som kan bidra til å avlaste enkelte villreinområder. Vi ønsker å fremme en løsning hvor DNT gis mulighet for noe mer tilrettelegging/utvikling i områder som ikke har villrein eller hvor situasjonen for villreinen er mindre problematisk, samtidig som vårt tilbud i kritiske områder for villreinen kan begrenses noe.

Vi nevner her et par eksempler: De selvbetjente DNT-hyttene i Langsua er ikke like store og det setter unødige begrensninger for fellesturer. Like store hytter hadde gjort det lettere å være fotturist her, og avlastet andre områder. I Jotunheimen har de betjente turisthyttene Gjendebu og Glitterheim anledning til å transportere gjester til hyttene, men det er satt veldig strenge antallsbegrensninger. En liten økning av mulighetene kunne betydd mye for bruken og bidratt til å styre trafikk dit. Med riktig kommunikasjon og tilrettelegging fra vår side, kan mer besøk i østlige deler av Jotunheimen og i Langsua bidra til å avlaste nærliggende villreinområder.

Økt bruk av andre verneområder, må naturligvis vurderes opp mot verneverdier i det enkelte område. Her er det imidlertid ofte et skjønnsrom. Hvis dette skjønnsrommet i verneområdeforvaltning skal utnyttes, trengs det overordnede signaler som legger premissene for en enda mer helhetlig tilnærming til bruken av fjellområdene våre.

Sonering i villreinområder

Vi vil også ta til orde for en tydelig sonering i villreinområdene, med tydelig angivelse av sårbare og mindre sårbare områder. Virkemidler bør differensieres og tilpasses de ulike sonene. Dette gjøres i dag til dels gjennom arbeidet med fokusområder i villreinområdene. Vi vil anbefale at det utarbeides gode retningslinjer for ulike soner som gir føringer for bruk av ulike virkemidler og eventuelt ulik forvaltningspraksis. Dette vil for oss kunne bidra til økt forutsigbarhet ifm. planlegging av organiserte turer og aktiviteter, nødvendig transport til og fra hyttene og tilrettelegging for ferdsel.

Finansiering

Noen av forslagene som nå har blitt lagt fram ifm. arbeidet med tiltaksplaner, vil innebærer store konsekvenser for friluftslivet, og kan ha store økonomiske konsekvenser for noen våre medlemsforeninger. Dette har naturlig nok betydning for vår inngang i diskusjonene. Vi har lenge etterspurt en avklaring av erstatningsregler eller praksis rundt dette ifm. nedlegging/flytting av turisthytter. Vi mener det er viktig at meldingen gir tydelige avklaringer rundt dette, og som vi kan legge til grunn når vi vurderer tiltak som berører turisthyttene.

DNT har de siste årene gjennomført viktige tiltak for å bidra til å forbedre den alvorlige situasjonen for villreinen, og vi er innstilt på at det framover kan bli nødvendig å gjøre enda mer. Samtidig håper

vi at det fortsatt skal være mulig å drive et enkelt og naturvennlig friluftsliv i villreinfjellet, basert på kunnskap, god tilrettelegging og opplyste veivalg.

Vi håper våre innspill kommer til nytte i den videre prosessen.

Med vennlig hilsen

Dag Terje Klarp Solvang

Generalsekretær

Ingeborg Wessel Finstad

Seksjonsleder natur og bærekraft

Kopi

Kommunal- og distriktsdepartementet

Landbruks- og matdepartementet